

Шульга Ю. О.,
старший лаборант кафедри правосуддя
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

СПОСІБ ВЧИНЕННЯ РОЗБОЇВ ІЗ ПРОНИКНЕННЯМ У ЖИТЛО ЯК ЕЛЕМЕНТ ЇХ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ

На підставі системного аналізу наукової криміналістичної літератури, положень чинного кримінального процесуального законодавства України, матеріалів слідчої і судової практики в статті досліджуються особливості способу вчинення розбоїв із проникненням у житло як елемента їх криміналістичної характеристики.

Ключові слова: криміналістична характеристика, спосіб вчинення, розбій, проникнення у житло.

На основании системного анализа научной криминалистической литературы, положений действующего уголовного процессуального законодательства Украины, материалов следственной и судебной практики в статье исследуются особенности способа совершения разбоев с проникновением в жилище как элемента их криминалистической характеристики.

Ключевые слова: криминалистическая характеристика, способ совершения, разбой, проникновение в жилье.

Значний суспільний резонанс, що виникає у зв'язку із проведенням антитерористичної операції в Україні, загостренням економічної кризи, масовим безробіттям, зміною ціннісних пріоритетів суспільства, викликає зростання кількості вчинюваних розбоїв, зниження результатів у встановленні осіб, причетних до їх вчинення, низький рівень розкриття злочинів цієї категорії, а також відсутність протидії вчиненню розбоїв.

За даними статистики МВС України, за 2014–2016 роки прослідковується, що

кількість вчинених розбоїв за останні роки зростає і залишається сталою, зокрема у 2014 році кількість вчинених розбоїв досягла 3858, 2015 році – 3524, 2016 році – 3877.

Виходячи зі змісту ч. 1 ст. 91 КПК України, де чітко визначаються обставини, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, а саме подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма

вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру [1], виникає необхідність у якісному аналізі такої обставини, як спосіб вчинення розбоїв, яка є обов'язковою для доказування та, одночасно, є елементом криміналістичної характеристики злочинів цього виду.

Спосіб вчинення злочинів як елемент криміналістичної характеристики злочину досліджували такі вітчизняні та зарубіжні криміналісти, як Т. В. Аверьянова, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. Г. Гончаренко, А. В. Іщенко, В. Е. Коновалова, В. К. Лисиченко, В. Г. Лукашевич, М. А. Погорецький, М. В. Салтевський, В. Ю. Шепітько, М. О. Яблоков та ін.

Розслідування розбоїв було предметом наукових пошуків у наукових пра-

цях В. С. Батиргарєєвої, В. С. Бондаря, В. І. Галагана, В. М. Глібка, О. О. Горішно-го, П. Ю. Кравчука, С. М. Круля, Г. С. Чечеляна, Г. Г. Шиханцова, Г. В. Щербакової та інших фахівців.

Водночас особливості способу вчинення розбоїв із проникненням у житло як елемента криміналістичної характеристики цього злочину вченими наразі не досліджувалися. Наведені обставини у своїй сукупності визначають актуальність зазначеної проблеми, її теоретичну та практичну значущість, що й зумовило вибір теми цієї наукової статті.

Метою статті є вирішити наукове завдання – встановити особливості способу вчинення розбоїв із проникненням у житло, визначити проблемні аспекти його доказування та надати науково обґрунтовані пропозиції щодо їх вирішення.

Для досягнення мети дослідження вважаємо за доцільне розглянути основні підходи до визначення поняття криміналістичної характеристики як наукової категорії, до якої в історії формування криміналістики як науки вносилися значні зміни, поправки та доповнення. Так, сьогодні в наукових колах немає єдиного підходу до визначення поняття криміналістичної характеристики злочинів.

Незважаючи на велику кількість наукових підходів до визначення сутності й поняття криміналістичної характеристики, ми дотримуємося точки зору Р. С. Белкіна, яку він висловив ще у 1959 році й вважаємо її наразі актуальною. Так, вчений обґрунтовано зазначав, що в поняття криміналістичної характеристики необхідно включати первинну інформацію, системи даних про спосіб вчинення і приховування злочину та типові наслідки її застосування, особу ймовірного злочинця і ймовірні мотив й мету злочину, особу ймовірної жертви злочину, деякі обставини вчинення злочину (місце, час, обстановка). Всі ці елементи, зазначає Р. С. Белкін, складають систему, тобто пов'язані один з одним [2, с. 319].

Системно-структурний аналіз наукових праць як вітчизняних, так і зарубіж-

них учених дозволяє визначити основні структурні елементи криміналістичної характеристики, а саме: спосіб, обстановку та механізм вчинення злочину; ознаки окремого виду (або групи) злочину, окремі їх закономірності; типову слідову картину окремого виду (або групи) злочину; характерні суб'єкти окремого виду (або групи) злочину.

Сьогодні у юридичній науці існують деякі розбіжності щодо визначення поняття способу вчинення злочину (способу злочину), а також розкриття його структури та співвідношення з іншими елементами криміналістичної характеристики.

Так, розкриваючи поняття способу вчинення злочину, А.Ю. Головін наголошує на тому, що криміналістика розглядає спосіб вчинення злочину як об'єктивну закономірність процесу виникнення доказів, пізнання якої дозволяє створювати науково обґрунтовані засоби, прийоми і методи виявлення, фіксації та дослідження доказів [3, с. 72].

Під способом вчинення злочину в криміналістичному розумінні доцільно розуміти об'єктивно і суб'єктивно обумовлену систему поведінки суб'єкта до, в момент і після вчинення злочину, що залишає різного роду характерні сліди ззовні, що дозволяють за допомогою криміналістичних прийомів і засобів отримати уявлення про суть того, що відбулося, своєрідності злочинної поведінки правопорушника, його окремих особистих даних і відповідно визначити найбільш оптимальні методи вирішення задач розкриття [4].

З приводу визначення поняття і структури способу вчинення злочину висловлюється й інша точка зору. Так, М.А. Погорецький, Д.Б. Сергеева та М.О. Ленко вважають, що спосіб вчинення є основним елементом криміналістичної характеристики будь-якого кримінального правопорушення. Проте структура способу вчинення злочину є категорією несталою. Залежно від своєрідності неправомірної поведінки, особливостей ситуацій, що виникають

до та після вчинення злочину та інших обставин, структура може бути трьохелементною (включати поведінку суб'єкта до, під час та після вчинення злочину), двохелементною (у різних комбінаціях обов'язково включаючи механізм вчинення злочину) і одноелементною (включає поведінку злочинця лише під час вчинення злочину) [5, с. 11].

Спосіб вчинення злочину як елемент криміналістичної характеристики є основою для:

- виявлення криміналістично значущих ознак інших елементів криміналістичної характеристики;
- виявлення взаємозв'язку між структурними елементами характеристики (спосіб вчинення – особа злочинця; спосіб вчинення – «слідова картина»; спосіб вчинення – предмет злочинного посягання і т.п.
- висунення і перевірки криміналістичних версій;
- планування розслідування;
- визначення особливостей організації й тактики провадження слідчих (розшукових) дій;
- криміналістичного прогнозування механізму вчинення конкретного виду злочинів;
- розробки рекомендацій щодо криміналістичної профілактики злочинів певного виду тощо [5].

Вважаємо доцільним взяти за основу визначення поняття «способу вчинення злочину», яке надає В.В. Тіщенко. Вчений зазначає, що спосіб вчинення злочину (спосіб злочину) – це дії з підготовки, вчинення і приховування злочинів, а також знаряддя та засоби, які були використані при цьому, складають основний комплекс елементів механізму злочинних дій [6, с. 72].

Згідно з ч. 1 ст. 187 чинного Кримінального кодексу України (КК України) розбій – це напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства [7].

У статті 187 КК України зазначено наступні види розбоїв:

– розбій, вчинений за попередньою змовою групою осіб, або особою, яка раніше вчинила розбій або бандитизм (ч. 2);

– розбій, поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище (ч. 3);

– розбій, спрямований на заволодіння майном у великих чи особливо великих розмірах або вчинений організованою групою, або поєднаний із заподіянням тяжких тілесних ушкоджень (ч. 4) [7, с. 82].

Р. С. Белкін слушно зауважує, що криміналістична характеристика розбоїв передбачає з'ясування і доказування наступних обставин:

1) за суб'єктом злочину – хто вчинив напад, скільки було нападаючих і які їх взаємовідносини, чи не належать вони до організованої злочинної групи, чи не здійснювались ними раніше аналогічні злочини або розкрадання, вимагання;

2) за суб'єктивною стороною – мотиви і цілі злочину, на що була спрямована попередня змова, як і з якими цілями сформувалася злочинна група;

3) за об'єктом злочину – хто є особою потерпілого, якої фізичної, моральної та матеріальної шкоди йому завдано, які наслідки злочину; якщо об'єктом нападу є підприємство, організація, який розмір матеріальної шкоди, наявність або відсутність засобів охоронної сигналізації, чи була вона в робочому стані, чи використовувалась, якщо так, то час і склад охоронної структури, що прибула, дії її співробітників;

4) за об'єктивною стороною – обставини нападу, дії нападаючих, їх склад, способи нейтралізації опору, що чиниться нападаючим, форми застосовуваного насильства, використання зброї або інших засобів нападу, як проникли на місце нападу злочинці та яким шляхом зникли, чи мали вони транспортні засоби, які саме, де вони знаходились в момент нападу; чи прослідковують-

ся в діях злочинців чітка організація, спланованість [8].

Погодившись із визначенням поняття способу вчинення злочину, яке надає В. В. Тіщенко, можна виокремити три самостійних, але взаємопов'язаних структурних елементи способу вчинення розбоїв, а саме: спосіб підготовки, безпосереднє вчинення і спосіб приховання.

Спосіб підготовки до вчинення розбою В. В. Пясковський умовно поділяє на типові дії:

– вибір об'єкта (будинку, квартири, особи тощо), на який злочинці мають намір вчинити напад, зазвичай здійснюється за наведенням інформаторів;

– вивчення злочинцями об'єкта нападу та обстановки, в якій належить діяти, з цією метою під яким-небудь приводом вони проникають до приміщення та з'ясовують якими цінностями володіють її мешканці, місця зберігання грошей та інших цінних речей, спосіб життя наміченої жертви та розклад дня членів родини;

– підготовка зброї чи предметів, які її замінюють, що необхідні злочинцям для подолання опору потерпілого, автотранспорту для пересування до об'єкта нападу та перевезення пограбованого (нерідко для цього використовують таксі або викрадають особистий автотранспорт);

– попередній зговір між співниками нападу (характерний для випадкової, не стійкої злочинної групи), або чітке розділення ролей між членами організованої групи властиве високоорганізованним, стійким і гарно законспірованим злочинним формуванням);

– вибір способу нападу, у тому числі, переховування або збуту викраденого майна;

– вибір способів зміни зовнішності виконавців нападу та забезпечення алібі співникам [9, с. 490].

В. В. Пясковський вважає, що способи вчинення розбоїв детермінуються низкою об'єктивних і суб'єктивних факторів. Об'єктивними факторами є:

особливості місця і часу вчинення цих злочинів; зняття злочину (наприклад, холодна та вогнепальна зброя), що маються в розпорядженні злочинців; спрямованість діяльності злочинного угруповання тощо. До суб'єктивних факторів належать: наявність у членів злочинного угруповання професійних знань і злочинного «досвіду», соціальні, психологічні та фізичні особливості злочинців тощо.

При нападі групою злочинці, використовуючи свою чисельну перевагу, швидко подавляють опір потерпілого шляхом застосування фізичного насильства, небезпечного для життя та здоров'я останнього, або погрози його застосування. У багатьох випадках характер насильства обумовлюється статтю, віком, фізичною силою потерпілого, кількістю осіб, які зазнають нападу, їх поведінкою і т.п. У випадках відмови потерпілого віддати гроші та коштовності, злочинці застосовують фізичну силу та заподіюють тілесні ушкодження [9].

Так, наприклад, 31.05.2017 розпочато кримінальне провадження № 12017020190000195 за повідомленням, що надійшло до чергової частини Крижопільського відділення поліції Бершадського відділу поліції ГУНП у Вінницькій області від жителя вул. Шевченка, 7 с. Вербка Крижопільського району Вінницької області про те, що 31.05.2017 близько 04.00 години двоє невідомих осіб в масках на обличчі, проникли до її житлового будинку та, погрожуючи останній насильством, спричинили їй тілесні ушкодження і заволоділи її грошовими коштами в сумі біля 12 тисяч гривень.

Найбільш розповсюдженими заходами з приховування розбоїв є маскування злочинцем (злочинцями) своєї зовнішності. Ця обставина обумовлена наявністю безпосереднього контакту злочинця і потерпілого, а також побоювання бути впізнаним. З метою маскування зовнішності використовують темні окуляри, закривають обличчя шарфом, використовують

маски або капронові панчохи, інколи рукавички, речовини, що нейтралізують запах, тощо [9].

Наприклад, відповідно до матеріалів кримінального провадження № 12017070080000303, до поліції ГУНП в Закарпатській області надійшла заява від мешканки с. Форголань, Виноградівського району, 24.06.1967 р.н., приватного підприємця, про те, що 25.03.2017 близько 03 години, під час того як вона знаходилась за місцем свого проживання, а саме в будинку № 151 по вул. Миру в с. Форголань і відпочивала, троє невідомих осіб чоловічої статі, одягнених в камуфляжний одяг, на головах яких були матерчаті маски (балаклави), шляхом пошкодження вікна, проникли до середини будинку, де в спальній кімнаті, раптово, несподівано для неї застосували відносно неї агресивні, насильницькі дії, які виразились в зв'язуванні рук останній клейкою стрічкою (скотчем), після чого приставили їй до голови металевий предмет, зовні схожий на пістолет, та почали вимагати грошові кошти. В той час заявниця, сприйнявши погрози невідомих осіб щодо застосування відносно неї зброї як реальні, розповіла де знаходяться грошові кошти в сумі 160 000 гривень, 400 000 форинтів та золоті вироби, а саме в шафі спальної кімнати, якими надалі заволоділи останні й з викраденим зникли, чим самим спричинили заявниці матеріальну шкоду.

Для криміналістичної характеристики розбою суттєвим є: відкритий характер злочину, насильство і двостороння спрямованість дій злочинців, що посягають як на особу потерпілого, так і на його майно [4].

Розбій – це двохоб'єктний злочин; він одночасно безпосередньо посягає на відношення власності і на здоров'я людини. В рамках складу даного злочину кожен із вказаних об'єктів (власність і здоров'я людини) відноситься до категорії самостійних [10, с. 10].

Погоджуючись із такою позицією, можна зробити висновок про те, що роз-

бої, вчинені із проникненням у житло, є двооб'єктним злочином, де об'єктами є: 1) майно; 2) здоров'я або життя потерпілого через застосування насильства (або погрози його застосування). Визначивши об'єкти злочинних посягань при вчиненні розбоїв, слід розрізняти способи вчинення розбоїв із проникненням у житло.

В. І. Галаган розрізняє такі способи вчинення розбоїв із проникненням у житло:

1. таємне проникнення через вікна, дах, балкони та вчинення злочину зненацька;
2. відкрите проникнення під вигаданим приводом;
3. проникнення, видаючи себе за знайомого;
4. вільне проникнення до помешкання через незачинені двері внаслідок власної недбалості потерпілого [11, с. 50].

На думку В. С. Бондаря, способи проникнення у житло слід поділити на такі дві групи:

– таємне проникнення на об'єкт, яке супроводжується подоланням перешкоди, а потім – пограбування;

– проникнення під вигаданим приводом на виду та зі згоди потерпілого з раптовим наступним вчиненням пограбування [12, с. 18–20].

До першої групи відносяться способи таємного проникнення на об'єкти, через двері та вікно, або в інший спосіб (суміжні балкони, димарі), тому способи проникнення у приміщення необхідно класифікувати на такі групи:

Проникнення до приміщення через двері шляхом:

- впливу на запірний пристрій (замок);
- впливу на входні двері (пошкодження дверей).

Проникнення до квартири через вікно чи балкон (лоджію).

Проникнення до квартири в інший спосіб (наприклад, шляхом руйнування стін).

До другої групи входять способи проникнення злочинців під благовидним приводом або шляхом встановлення довірливих відносин з потерпілим [12].

Представлені позиції щодо структури та класифікації способів вчинення розбоїв із проникненням у житло не є вичерпними і потребують деяких уточнень.

Враховуючи вищевикладене та специфіку способу вчинення розбоїв із проникненням у житло, яка полягає у тому, що напад з метою вчинення розбоїв вчиняється із застосуванням (або погрозою застосування) насильства, що є небезпечним для життя та здоров'я особи потерпілого, застосуванням фізичної сили або погрози її застосування, що чинить реальну небезпеку здоров'ю, наприклад, здавлювання шиї, рук, хапання за волосся тощо, також сюди слід віднести введення в організм особи потерпілого небезпечних для життя і здоров'я сильнодіючих психотропних речовин, що призводить до безпорадного стану особи потерпілого, можна виділити три основних способи вчинення розбоїв із проникненням у житло: 1) таємне проникнення; 2) відкрите проникнення; 3) проникнення у житло обманним шляхом.

Таємне проникнення. Аналіз законодавства й матеріалів практики дає можливість визначити характерні риси розбоїв, вчинених із таємним проникненням у житло, а саме відсутність свідків, свідоме приховування своїх злочинних дій особою злочинця.

Так, наприклад, 02.03.2017 в період часу з 03 год по 05 год 5 невідомих осіб, перебуваючи по вул. Миру в м. Переяслав-Хмельницький, будучи вдягненими у маски з прорізами для очей, шляхом віджиму металопластикового вікна будинку № 6-Б, проникли в середину, де зв'язавши власника будинку та членів його сім'ї, погрожуючи предметом зовні схожим на пістолет, заволоділи двома золотими весільними чоловічими обручками, чотирма золотими жіночими обручками, двома золотими ланцюжками, двома золотими ланцюжками із підвісками, золотим ланцюжком із підвіскою у вигляді розп'яття, ноутбуком марки Acer, планшетом марки Samsung, в якому знаходилась сім-карта оператора

мобільного зв'язку ПрАТ «МТС-Україна», пістолетом для відстрілу патронами «Флобер».

Відкрите проникнення. У юридичній літературі визначаються характерні риси, що притаманні розбоям, вчиненим із відкритим проникненням у житло, такими є, по-перше, дії злочинця, що усвідомлюються і спостерігаються потерпілим або свідком, по-друге, та обставина, що потерпілий чи свідок спостерігають за вчиненням злочину, злочинцем ігнорується.

Наприклад, у кримінальному провадженні № 12017100040006587 встановлено, що 12.05.2017 приблизно о 20 годині 30 хвилин підозрюваний, 1992 р.н., за попередньою змовою з невстановленою досудовим розслідуванням особою, переслідуючи умисел, спрямований на напад з метою заволодіння чужим майном, шляхом вільного доступу, через вхідні двері, проникли до приміщення квартири 148, розташованої за адресою: м. Київ, вул. Русанівська набережна, 10, де, погрожуючи потерпілій, господарці вказаної квартири, предметом схожим на ніж, з погрозою застосування насильства, небезпечного для її життя та здоров'я, заволоділи грошовими коштами і майном. Після чого з місця вчинення злочину зникли, завдавши потерпілій матеріальної шкоди.

Проникнення у житло обманним шляхом. На нашу думку, під проникненням у житло обманним шляхом слід розуміти дії злочинця по відношенню до потерпілого, спрямовані на введення в оману останнього, з метою заволодіння майном, що перебуває у власності або охороняється особою потерпілого.

Наприклад, у кримінальному провадженні № 12017020300000028 встановлено, що 05.02.2017 в період часу з 03.30 по 04.00 год дві особи під приводом отримання ліків проникли до приміщення житлового будинку, що в с. Цибулівка, по вул. Миру, № 101, де, застосувавши до потерпілої насильство,

яке не є небезпечним для життя чи здоров'я, а саме нанісши декілька ударів кулаками в область голови та тулуба останньої, заволоділи її мобільним телефоном марки «NOMI» та грошовими коштами в сумі 2500 грн.

Виходячи з викладеного та враховуючи те, що напад при вчиненні розбоїв із проникненням у житло проявляється через застосування насильства, слід вказати, що насильство може бути як фізичним, так і психічним.

Напад і насильство з метою заволодіння майном при розбої виявляється в таємній формі тоді, коли особі потерпілого наноситься удар ножем ззаду або він приводиться у безпорадний стан шляхом застосування отравляючих або одурманюючих речовин, небезпечних для життя або здоров'я. При цьому, якщо заволодіння майном відбувається таємно, то це і є розбій. Хоча на практиці, більшість розбоїв вчиняються відкрито, принципово важливо і те, що характер дій при розбоях може бути не лише відкритим, а й таємним [13, с. 85].

Схожої думки дотримується і А. Х. Юнусов, і вважає, що напад при розбої потрібно розуміти у будь-якій формі насильницького впливу на потерпілого, внаслідок якого виникає небезпека для його життя або здоров'я. Введення в організм потерпілого сильнотоксичних отруйних, одурманюючих речовин проти його волі та свідомості, по суті, не відрізняється від удару в спину, пострілу із засади, які визнаються розбійними нападами, якщо вони вчинені з певною метою, вказаною в нормі закону [14, с. 98].

Наприклад, у кримінальному провадженні № 12017160160000634 встановлено, що 20.05.2017 близько 03 год 30 хв до Чорноморського ВП Овідіопольського ВП ГУНП в Одеській області надійшла заява про те, що 20.05.2017 близько 01 год 30 хв на гр. О., яка поверталась додому та знаходилась на 4 поверсі, 4 під'їзду, будинку № 4 по провул-

ку Хантадзе в м. Чорноморську, напали троє невідомих осіб. Один з невідомих приклав їй до обличчя ганчірку, яка була змащена невідомою рідиною з їдким запахом, і повалив на підлогу, після чого потерпіла втратила свідомість. Прийшовши до тями, вона знаходилась у себе в квартирі № 142, будинку № 4 по провулку Хантадзе в м. Чорноморську, будучи зв'язаною та з заклеєним липкою стрічкою ротом. Один з невідомих осіб сидів на ній, а інші двоє ходили по квартирі та шукали цінне майно. Після того, як троє невідомих осіб пішли з її квартири, потерпіла виявила відсутність грошових коштів в сумі 700 доларів США, золотих і срібних виробів, банківської картки банку «Південний» та іншого майна. Злочином гр. О. спричинено фізичну шкоду у вигляді: алергічної реакції на невідомий препарат, кропивниці, стресу. Сума спричиненого матеріального збитку встановлюється.

Фізичне насильство при розбої може застосовуватися у відкритій або прихованій формі (таємно). Насильство визнається відкритим, якщо воно вчиняється на очах потерпілого або інших осіб (свідків), і даний факт усвідомлюється винуватим. Відкрите застосування насильства при розбої зустрічається дуже часто, однак є випадки застосування і таємного насильства. Приховане насильство має місце тоді, коли у потерпілого відсутнє усвідомлення факту застосування відносно нього насильства. Наприклад, злочинець, розраховуючи застати потерпілого зненацька і забезпечити собі великий ступінь надійності у досягненні злочинного результату, здійснює постріл із засади, завдає удару в спину, учиняє напад відносно сплячих, п'яних, інших осіб, які внаслідок певних причин не здатні вчинити ефективного опору винному. До прихованої форми насильства слід віднести і випадки введення в організм

потерпілого одурманюючих, отруйних, інших сильнодіючих речовин проти його волі й свідомості. За чинним КК України дана обставина не впливає на кваліфікацію злочину і не виключає кримінальної відповідальності за розбій [15, с. 25].

Психічне насильство являє собою реальну погрозу застосування фізичного насильства, що є небезпечним для життя і здоров'я особи потерпілого.

Практика рясніє випадками, коли розбійники використовують як знаряддя психічного насильства предмети, які завідомо для них не можуть бути використані для виконання погроз (зіпсована або іграшкова зброя, запальничка у конфігурації пістолета, притиснутий до спини палець тощо). У таких ситуаціях умисел було спрямовано на розбій, а потерпілий сприймав ці предмети як такі, що становлять небезпеку для життя чи здоров'я [16, с. 526].

Підсумовуючи вищезазначене, можемо зробити висновок, що спосіб вчинення розбоїв із проникненням у житло як елемент їх криміналістичної характеристики є поняттям малодосліджуваним серед науковців, але актуальним як для науки криміналістики, так і для кримінально-процесуального права.

На підставі вивчення вітчизняної слідчої практики розслідування розбоїв із проникненням у житло за ч. 3 ст. 187 КК України та з урахуванням точок зору науковців і практиків, викладених у науковій літературі, вважаємо доцільним виділити три основних способи вчинення розбоїв із проникненням у житло: 1) таємне проникнення; 2) відкрите проникнення; 3) проникнення у житло обманним шляхом.

Виходячи з того, що напад при вчиненні розбоїв із проникненням у житло проявляється через застосування насильства, вважаємо цілком обґрунтованим, що насильство може бути як фізичним, так і психічним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 91.
2. *Белкин Р. С.* Курс криминалистики: Криминалистические средства, приемы и рекомендации: [в 3 т.] / Р. С. Белкин. – М.: Юристъ, 1997. – Т. 3. – 480 с.
3. *Головин А. Ю.* Раскрытие и расследование разбоев на автодорогах (по законодательству и материалам следственной практики России и Украины) / А. Ю. Головин, М. А. Берестнев, В. С. Бондарь. – Л.: Виртуальная реальность, 2014. – 380 с.
4. Криминалистика: учебник / Отв. ред. Н. П. Яблоков. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Юристъ, 2001. – 718 с.
5. *Погорецький М. А.* Процесуальні та криміналістичні засади початкового етапу розслідування терористичних актів, вчинених з використанням саморобного вибухового пристрою: монографія / М. А. Погорецький, М. О. Ленко, Д. Б. Сергєєва; за ред. проф. М. А. Погорецького. – К.: Алерта, 2014. – 300 с.
6. *Тищенко В. В.* Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія / В. В. Тищенко. – О.: Фенікс, 2007. – 260 с.
7. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 03 лют. 2017 року: (офіц. текст). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017. – Ст. 187.
8. *Аверьянова Т. В.* Криминалистика: учеб. для вузов / Под ред. Р. С. Белкина. – М.: НОРМА, 2000. – 990 с.
9. Криміналістика: підручник / В. В. Пяковський, Ю. М. Черноус, А. В. Іщенко, О. О. Алєксєєв та ін. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 544 с.
10. *Шиханцов Г. Г.* Предупреждение грабежей и разбоев: моногр. / Г. Г. Шиханцов, И. В. Муха. – Гродно: ГрГУ, 2011. – 103 с.
11. Особливості методики розслідування нерозкритих грабежів і розбоїв минулих років: монографія / В. І. Галаган, М. О. Яковенко / МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. – 256 с.
12. *Бондар В. С.* Розслідування розбоїв, вчинених організованими групами. Навчально-методичний посібник / В. С. Бондар, А. Г. Солодовніков, Є. В. Дехтярьов. – Л.: Виртуальна реальність, 2014. – 276 с.
13. *Гаухман Л. Д.* Борьба с насильственными посягательствами / Л. Д. Гаухман. – М.: «Юридическая литература», 1969. – 120 с.
14. *Юнусов А. Х.* Значение понятия «насилие» для квалификации разбоя / А. Х. Юнусов // Вестник ЛГУ. Сер. 6. – 1989. – Вып. 2. – С. 96–99.
15. *Батиргарєєва В. С.* Кримінологічна характеристика та попередження розбоїв, поєднаних з проникненням у житло: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / В. С. Батиргарєєва; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2002. – 266 с.
16. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / За заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – [2-е вид., перероб. та доп.]. – К.: Дакор, 2008. – 1428 с.

Shulga Y. Method of committing robbery with penetration into the dwelling as an element of their criminalistic characteristics

Based on a systematic analysis of scientific forensic literature, provisions of the current criminal procedural legislation of Ukraine, materials of investigative and judicial practice the author of article explores the features of the method of committing robbery with penetration into the dwelling as an element of their forensic characteristics.

Today, in scientific literature scientists express different thoughts and approaches to the definition of the concept of a crime commitment (the method of crime commitment), it's structures and correlation with other elements of forensic characteristics.

Based on the analysis of investigative and judicial practice, we have identified three independent but interrelated structural elements of the method of committing the robbery, namely: the way of preparation, immediate execution and the method of concealment.

The specifics of the method of committing robbery with the penetration of into the dwelling is that an attack for the purpose of committing a robbery is committed with the use (or threat of use) of violence, which is dangerous to the life and health of the victim, the use of physical force or the threat

of its use, which causes a real danger to health, for example, squeezing the neck, hands, grabbing hair, etc., also here it is necessary to include the introduction into the body of the victim person dangerous to life and health of potent psychotropic substances, which leads to helpless state of the victim's person, it is possible to distinguish three main ways of committing robbery with penetration into the dwelling: 1) secret penetration; 2) open penetration; 3) the penetration into the dwelling in a fraudulent way.

Given the fact that the assault at committing robbery with penetration into the dwelling is manifested through the use of violence, it should be pointed out that violence can be both physical and mental.

In this article we have found out the peculiarities of the method of committing robbery with penetration into the dwelling as an element of their forensic characteristics, identified its problematic aspects and provided scientifically sound proposals for their solution.

Keywords: *criminalistic characteristic, way of committing, robbery, penetration into dwelling.*

Стаття надійшла до редакції журналу 18.05.2016 р.